

KORKUNÇ VOLKANLAR

ANITA GANERİ

ÇEVİREN: AYŞE KOÇAL

eglencelibilgi.com

KORKUNÇ VOLKANLAR

Editör: Duygu Dalgakıran
Resimleyen: Mike Phillips
Kapak ve İç Uygulama: Ebrar Çiçek

1. Baskı Mart 2012
Uluslararası Seri No (Isbn) 978-605-114-802-1

Timaş Yayınları / 2639
Eğlenceli Bilgi Dünyası / Eğlenceli Dünyamız / 4
Kültür Bakanlığı Yayıncılık Sertifika No: 12364

Timaş Yayınları

Cağaloğlu, Alemdar mah. Alayköşkü cad. No:5 Fatih / İstanbul
Telefon (0212) 511 24 24 - Belgegeçer (0212) 512 40 00
Posta P.K. 50 Sirkeci / İstanbul
E-posta bilgi@eglencelibilgi.com

Baskı ve Cilt

Seçil Ofset
100. Yıl Matbaacılar Sitesi 4. Cad. No: 77 Bağcılar / İSTANBUL
Tel: (0212) 629 06 15
Sertifika No:12068

© Anita Ganeri, 2010 (Metin) & Mike Phillips, 2010 (Resimleme)
© "Vile Volcanes" orijinal adıyla Scholastic Ltd. (Londra) tarafından yayınlanan bu kitabın Türkiye'deki tüm yayın hakları Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir. Tanıtım amacıyla yapılacak alıntılar dışında, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz, yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 5

KORKUNÇ YANARDAĞLAR 7

KORKUNÇ YANARDAĞ ZİYARETİ 23

KORKUNÇ YANARDAĞ 1: ST. HELENS DAĞI 37

KORKUNÇ YANARDAĞ 2: KILAUEA 47

KORKUNÇ YANARDAĞ 3: KRAKATAU 57

KORKUNÇ YANARDAĞ 4: VEZÜV 67

KORKUNÇ YANARDAĞ 5: PINATUBO 77

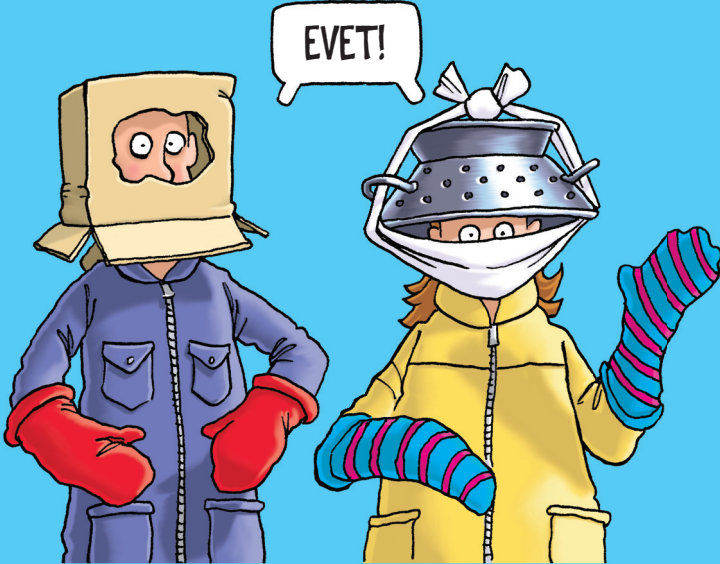
SON SÖZ 87

DİZİN 93

GİRİŞ

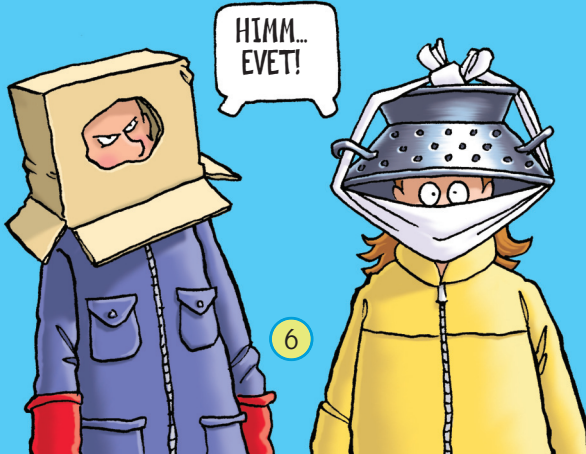
Yaşantın bir çukurun dibinde kalmış su kadar durgun mu? Küçük kardeşinin eziyetleri seni bıkıp usandırdı mı? Hayatının macerasını mı düşünüyorsun? Pekâlâ, doğru yere geldin. Dünya üzerindeki en sıcak bölgelerden bazılarında doğru sarsıcı bir keşfe çıkmak üzeresin. Evet, korkunç yanardağlardan bahsediyoruz ve bundan daha sıcak olamazlar. Ama şu ana kadar bulunduğun en korkunç yer rüzgârlı bir günde arka bahçen ise PANİKLEME. Bu son derece faydalı kitap dünyanın en berbat yanardağlarından bazılarında karşı tam bir ateş rehberi ve onlar aniden tüm güçleriyle patladıklarında nasıl hayatta kalacağın konusunda senin kılavuzun. Sıcaklığa dayanabilecek misin?

-
- Aktif bir yanardağı nasıl ayırt edeceğini (havaya uçmadan)
  - Çürük yumurta kokusu duyduğunda ne yapmayacağını
  - Ölümcül bir lav akıntısını nasıl durduracağını
  - Hangi yanardağın içine göz atabileceğini anlamak için okumaya devam et...

Hepsi bu kadar da değil. Bu yararlı kitap, bir yanardağ patladığında kendini son derece sıcak suların içinde bulan insanların tüyleri diken diken eden gerçek hikâyeleriyle dolu. Yanardağları neyin tetiklediğini anlamaya çalışan volkanologların gerçek yaşamdan verdikleri hayat kurtaran ipuçlarından bahsetmeye gerek bile yok.

Yine de dikkatli ol. Cesur olman gerekecek. Korkunç yanardağları ziyaret etmek piknik yapmaya benzemez. Öncelikle, onların sağı solu asla belli olmaz. Yüzyıllar içinde mutlu mesut alttan alta kaynayan bir yanardağ, aniden büyük bir gümbürtüyle patlayabilir. Ve bir sürü son moda alet edevatları olmasına rağmen volkanologlar bir yanardağın gelecek sefer ne zaman patlayacağını kesin olarak söyleyemezler. Daha da kötüsü patlamayı tahmin etseler bile, yeryüzünde onu durdurmak için yapabilecekleri hiçbir şey yoktur. Bu yüzden tetikte olmalı ve uyarı işaretlerine karşı gözlerini açık tutmalısın. Ardından da tabanları yağlaman gerekecek. Hızlıca... Hâlâ bir yanardağ gezintisine para ödemeye can atıyor musun? Tamam o zaman, en azından ateşin büyük bir gümbürtüyle sönecek.

KORKUNÇ YANARDAĞLAR

Bu, doğadaki en etkileyici olaylardan biridir (çok fazla yaklaşmadığın müddetçe). Patlamaya başlamış korkunç bir yanardağdan bahsediyoruz. Birinden yanardağı tarif etmesini iste, muhtemelen kıpkırmızı alev gibi taşlar püskürten, koni şeklinde bir dağ olduğuna dair ağzında bir şeyler geveleyecektir. Fakat yanardağların hepsi bu şekilde değildir. Bazı yanardağlar sadece lavın usulca dışarı sızdığı yer üzerindeki yarıklardan ibarettir. Bazıları yüzyıllar boyunca sessizce dumanını tütürür. Bazılarıysa muazzam bir gürültüyle birdenbire patlar. Öyleyse korkunç bir yanardağ nasıl olur ve yeryüzünde onu ne sinirlendirir? Bu hararetli soruların cevaplarını bulmak için okumayı sürdür. Bu bölüm berbat yanardağlar ve onların kötü alışkanlıklarıyla ilgili faydalı bilgilerle dolu.

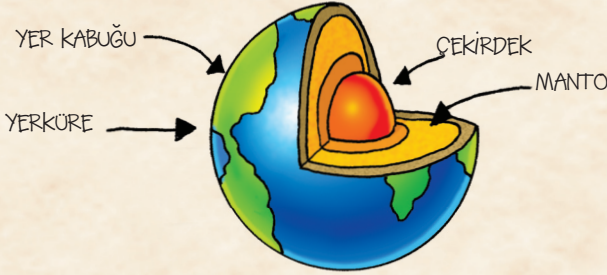
KORKUNÇ YANARDAĞ DOSYASI

İsim: YANARDAĞ

Nedir: KIZGIN, ERİMİŞ KAYAÇLARIN (MAGMA) DIŞARI FIŞKIRDIĞI, YER ÜZERİNDEKİ YARIKTIR. (MAGMA YÜZEYE ULAŞTIĞINDA LAY ADINI ALIR. ANLAŞILDI MI?)

NEREDE OLUŞUR:

a) YERYÜZÜ katmanlarından oluşur. İşin içyüzü şöyle...

ÇEKİRDEK: Fokur fokur kaynayan sıvı metalle çevrili, demir ve nikelden oluşmuş katı yuvaraktır.

Sıcaklık: 4500°C. Kalınlık: 3550 km.

MANTO: Kısmen magmaya dönüşmüş, kalın taş katmandır.

Sıcaklık: 1980°C. Kalınlık: 2900 km.

YERKABUĞU: Levha denilen tabakalara ayrılmış, sert taş katmandır.

Kalınlık: 50-70 km (karada); 5 km (deniz tabanında).

b) Yerkabuğunun tabakaları (levhalar) kızıl-sıcak kayaçların üzerinde sürüklenir.

c) Bazen levhalar çok daha fazla gerilip ayrılırlar. Magma, oluşan boşluğu doldurmak için yükselir. Bir yığın yanardağ bu şekilde oluşur ama bunlar çoğunlukla deniz altında faaliyet gösterir.

d) Bazen de levhalar çarpışır ve bir levha diğerinin altına sürüklenir. Alttaki levha erir ve yukarı çıkıp patlayan magmaya dönüşür. Şöyle:

Not: Üçüncü bir tip yanardağ sıcak nokta yanardağıdır ve başıboş gezen levhalarla hiç alakası yoktur. Bazı sıcak nokta örnekleri için 50. sayfaya bir göz gezdir.

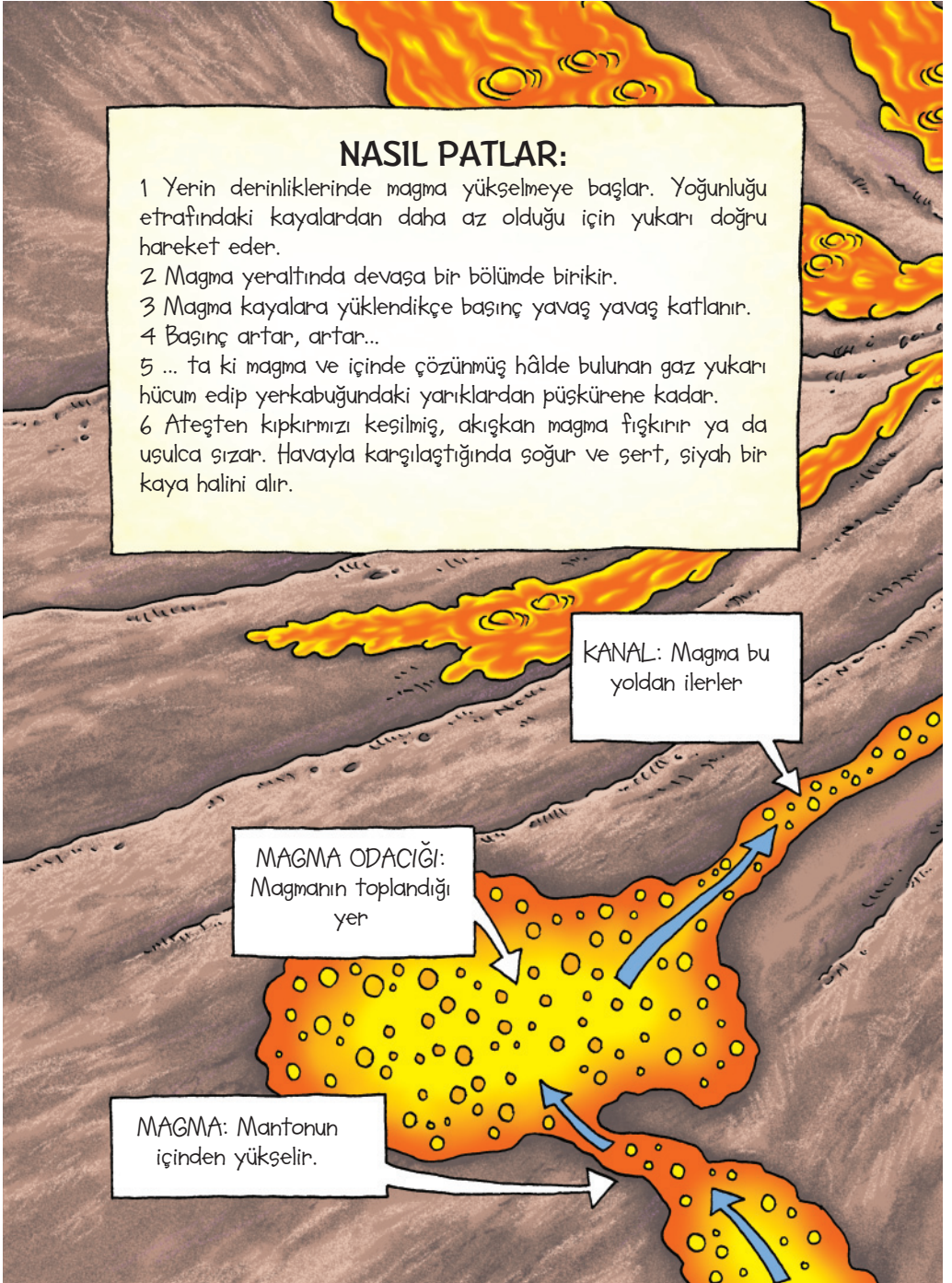
NASIL PATLAR:

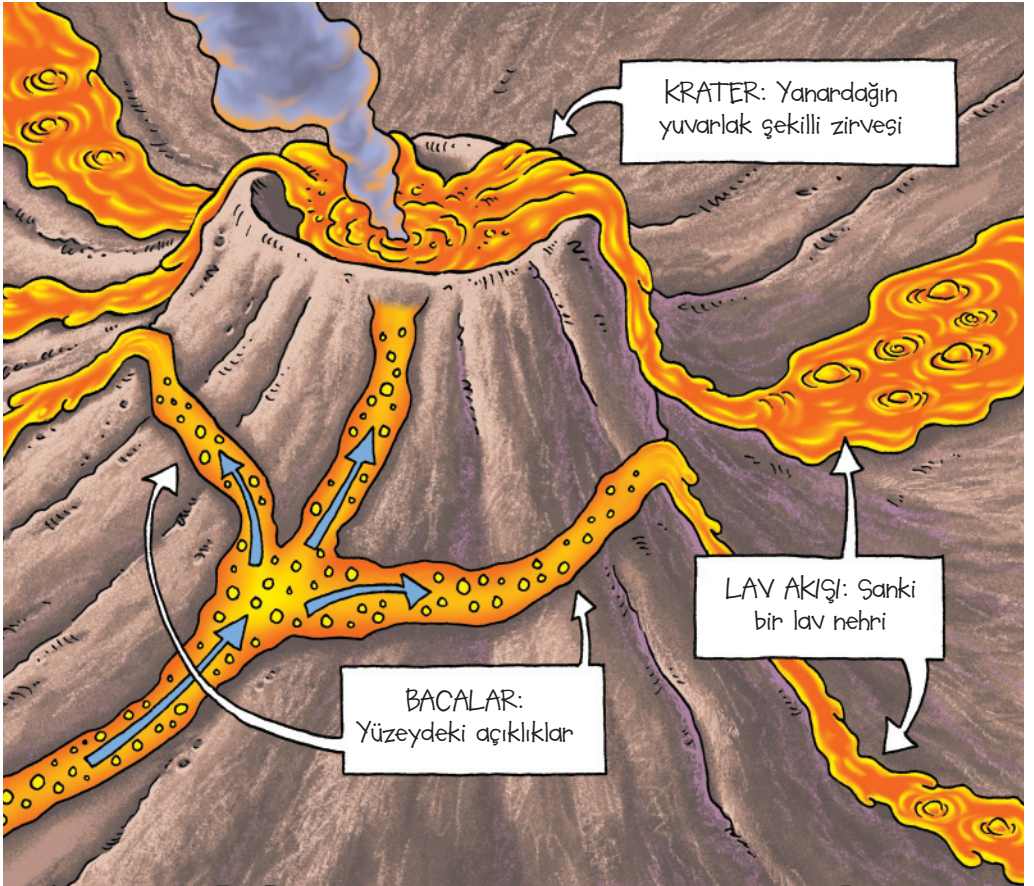
- 1 Yerin derinliklerinde magma yükselmeye başlar. Yoğunluğu etrafındaki kayalardan daha az olduğu için yukarı doğru hareket eder.
- 2 Magma yeraltında devasa bir bölümde birikir.
- 3 Magma kayalara yüklendikçe basınç yavaş yavaş katlanır.
- 4 Basınç artar, artar...
- 5 ... ta ki magma ve içinde çözülmüş hâlde bulunan gaz yukarı hücum edip yerkabuğundaki yarıklardan püskürene kadar.
- 6 Ateşten kıpkırmızı kesilmiş, akışkan magma fışkırır ya da usulca sızar. Havayla karıştığında soğur ve sert, siyah bir kaya halini alır.

KANAL: Magma bu yoldan ilerler

MAGMA ODACIĞI:
Magma'nın toplandığı yer

MAGMA: Mantonun içinden yükselir.

KRATER: Yanardağın yuvarlak şekilli zirvesi

LAV AKIŞI: Sanki bir lav nehri

BACALAR: Yüzeydeki açıklıklar

KORKUNÇ YANARDAĞ GERÇEKLERİ:

- Aktif yanardağ: Şu an patlayan ya da son 10 bin yılda patlamış yanardağdır.
- Durağan yanardağ: Aktiftir ama şu anda patlamayan yanardağ tipidir. Durağan, uyuyan manasına gelir.
- Sönmüş yanardağ: Patlamayı bırakmış ve muhtemelen yeniden patlamayacak olan yanardağdır.
- Yanardağlar bu üç aşamada, bu düzende ele alınırlar. Genellikle...